

KAINUUN MAAKUNTAKAAVASTA 2020 YMPÄ- RISTÖMINISTERIÖLLE TEHTYJEN VALITUSTEN TIIVISTELMÄT SEKÄ VASTINEET VALITUKSIIN

Valittaja:

1. Hiisijärvi ry
2. Luonto-Liitto ry
3. Ylä-Vieksin kyläyhdistys ry

1. Hiisijärvi ry

Valituksen sisältö:

Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen laajennusta koskeva ns. se-alue maakuntakaavasta poistettava. Vuosangan ampuma- ja harjoitusaluetta ei voi laajentaa se-alueen osoittamalle alueelle, koska Ristijärven puolella on arvokkaita luontokohteita, mm. Kivijärven ulkoilu- ja retkeilyalue ja sen läheisyydessä valtakunnallisesti arvokas kulttuurihistoriallinen Hiisijärven kylä ja Hiisijärven hiekat ympäristöineen. Hiisijärvi on kehittymässä merkittäväksi Kainuun matkailun kasvukohteeksi.

Vastine Hiisijärvi ry:n valitukseen:

Kainuun maakuntahallitus toteaa, että Hiisijärven kyläyhdistys ry:n tekemä valitus tulee hylätä ja maakuntakaava tulee vahvistaa maakuntavaltuuston hyväksymällä tavalla.

Kainuun maakuntakaavassa on osoitettu kehittämisperiaatemerkinä selvitysalueena (se) päällekkäismerkintänä maa- ja metsätalousvaltaisista alueista, joille kohdistuu sekä puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueen laajentamistarpeita että muuhun maankäyttöön liittyviä tarpeita. Selvitysaluemerkintä ohjaa näiden alueiden yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja viranomaistoimintaa, kunnes alueiden maankäyttö on riittäviin selvityksiin perustuen ratkaistu joko vaihemaakuntakaavalla tai yksityiskohtaisemmalla kaavoituksella. Alueiden osoittaminen selvitysaluemerkinnällä perustuu valtakunnallisten alueiden käyttötavoitteiden mukaiseen puolustusvoimien aluetarpeiden huomioon ottamiseen. Toisaalta maakuntakaavaratkaisun perusteena ovat maanomistajien tai muiden osallisten lausunnoissa ja muistutuksissa esittämät näkökohdat.

Kivijärven alue on Metsähallituksen perustama virkistysmetsä ja se on osoitettu maakuntakaavassa suojelualueeksi (S, noin 269 ha). Merkinnän ja kaavamääräysten tavoitteena on turvata Kivijärven alueella olevat virkistyskäyttö- ja luonnonarvot. Valituksessa mainitut Hiisijärven kylän alueet sijaitsevat noin 9 kilometrin etäisyydellä ampuma- ja harjoitusalueen länsireunasta ja noin 7 kilometrin etäisyydellä maakuntakaavassa osoitetun selvitysalueen länsireunasta. Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen mahdollinen laajentuminen selvitysalueille edellyttää näiden alueiden käyttötarkoituksen ratkaisua joko vaihemaakuntakaavan tai yksityiskohtaisemman kaavoituksen avulla.

2. Luonto-Liitto ry

Valituksen sisältö:

Vaadimme, että ympäristöministeriö jättää vahvistamatta koko maakunta-alueelle osoitetun turvetuotantoa koskevan suunnittelumääräyksen, esitetyt turvetuotannon

erityisvyöhykkeet sekä näihin liittyvän suunnittelumääräyksen. Kainuun maakunta-kaava ei nyky muodossaan sovita turvetuotantoa ja soiden suojelutarvetta riittävästi yhteen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden edellyttämällä tavalla. Esitetty kaavaratkaisu ei myöskään ota erityisesti huomioon suoluonnon monimuotoisuuden säilyttämisen ja muiden ympäristönäkökohtien vaatimuksia ko. tavoitteiden mukaisesti.

Käytännössä kaavatyössä on jätetty koko yhteensovittaminen tekemättä. Käytännössä suunnittelumääräykset ja erityisvyöhykkeet eivät ohjaa turvetuotannon alueellista sijoittumista millään tavalla, vaan jättävät sen turvetuottajien ja ympäristölupaprosessin asiaksi. Nykyinen ympäristölupakäytäntö on toistuvasti osoittanut sen, että soiden seudullisilla tai maakunnallisilla suojeluarvoilla tai niiden luonnontilaisuudella (=oijittamattomuus) ei ole erityistä painoa ympäristölupaprosessissa. Tästä syystä nämä näkökohdat on huomioitava erityisen painokkaasti varsinaisessa alueidenkäytön suunnittelussa eli käytännössä maakuntakaavoituksessa.

Kainuun liitto ei ole missään vaiheessa kaavaprosessia määritellyt sellaisia soita, joilla on vähintäänkin seudullista tai maakunnallista suojelumerkitystä.

Kaavan yhteydessä ei ole myöskään tehty sellaista selvitystä, jossa olisi tarkasteltu maakunnallisen soidensuojeluverkoston riittävyys ja edustavuus.

Pohjatiedot myös turvetuotantoon korkean oijitusasteensa tms. syiden takia erityisen sopivista soista ovat olleet puutteellisia. Tästä syystä ei ole ollut käytännössä mahdollista tehdä alueidenkäyttötavoitteiden edellyttämää yhteensovittamistyötä.

Turvetuotannon ja suoluonnon suojelun yhteensovittaminen olisi suosiolla tullut siirtää lähiaikoina käynnistettävään Kainuun vaihemaakuntakaavaan. Tässä yhteydessä voitaisiin myös asiallisesti arvioida se, kuinka turvetuotantoa ohjataan oijitetuille soille. Samalla voitaisiin myös huolehtia siitä, että nykyisen suojeluverkoston ulkopuolella sijaitsevat vähintäänkin seudullisesti arvokkaat suoalueet voidaan säilyttää turvetuotannon ulkopuolella esimerkiksi merkitsemällä ne kaavaan luo -aluemerkinnällä.

Vastine Luonto-Liitto ry:n valitukseen:

Kainuun maakuntahallitus toteaa, että Luonto-Liitto ry:n tekemä valitus tulee hylätä ja maakuntakaava tulee vahvistaa maakuntavaltuuston hyväksymällä tavalla.

Turvetuotannon osalta Kainuun maakuntakaavaratkaisu perustuu ns. ei -alueiden osoittamiseen. Tällaisia alueita ovat mm. maakuntakaavassa osoitetut virkistys- ja suojelualueet, Natura 2000 verkosto sekä luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät kohteet ja alueet. Turvetuotannon ja soiden suojelutarpeen yhteen sovittamista ohjataan lisäksi koko maakuntakaava-alueita koskevalla yleismääräyksellä. Turvetuotannosta aiheutuvia vesistövaikutuksia vedenlaadultaan heikoimmilla valuma-alueilla pyritään vähentämään tällaisia valuma-alueita koskevalla turvetuotannon erityisvyöhyke -merkinnällä ja siihen liittyvällä kaavamääräyksellä.

Kainuun kaikkein arvokkaimmat luontokohteet ja –kokonaisuudet sisältyvät valtakunnallisiin suojeluohjelmiin. Natura 2000 –verkon toteuttamisella pyritään turvaamaan EU:n tärkeinä pitämien luontotyyppien ja lajien suojelutaso. Kainuussa Natura –ohjelman erityisvastuu painottuu metsä- ja suoluonnon tyyppien ja lajien suojeluun. Merkittävimmät tiedossa olevat luonnonarvot pyritään turvaamaan suojelualueverkoston, luonnonsuojelulain mukaisin päätöksiin, valtion maiden alue-ekologisen suunnittelun sekä yksityismailla metsälain ja metsäsuunnittelun kautta. Kainuussa on varsin tiheä ja kattava luonnonsuojelualueiden verkosto, mikä merkittäväällä tavalla varmistaa uhanalaisille lajeille soveliaiden elinympäristöjen säilymistä (Kainuun ympäristökeskus: Kainuun ympäristöohjelma 2006-2009).

Turvetuotantoa koskevassa maakuntakaavamääräyksessä edellytetään, että lupamenettelyssä otetaan huomioon soiden luonnontilaisuus sekä luonnon- ja kulttuuriarvot siten, että tuotantoon tulee ottaa ensisijaisesti jo ojitettuja soita tai sellaisia ojittamattomia soita, joiden luonnon- tai kulttuuriarvot eivät ole seudullisesti merkittäviä.

Kainuun maakuntakaavan laatimisen yhteydessä on selvitetty maakuntakaavassa suojelu- ja virkistyskäyttöön tarkoitettujen alueiden lisäksi suojelualueiden ulkopuolella sijaitsevat luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät kohteet ja alueet. Tällaisia ovat luonnonsuojelulain nojalla suojeltujen uhanalaisten kasvien ja hyönteisten esiintymisalueet ja -kohteet sekä valtakunnallisesti merkittävät lintualueet. Nämä kohteet ja alueet on osoitettu luonnon-merkinnällä. Kaavamerkinnän perusteena ovat olleet vuoteen 2006 mennessä valmistuneet inventointitiedot. Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeinä alueina on osoitettu mm. useita voimassa olevassa seutukaavassa turvetuotantoalueiksi osoitettuja suoalueita. Maakuntakaavassa on osoitettu luontojärjestöjen, mm. Luonto-Liitto, tekemän aloitteen perusteella uutena suojelualueena SL -merkinnällä Kajaanin Vuolijoen alueella sijaitseva luontoarvoiltaan arvokas Joutensuo, joka on aikaisemmin ollut turvetuotantoyrityksen hallinnassa olevaa turvetuotantoon tarkoitettua aluetta.

Kainuussa on ns. geologista suoaluetta yhteensä n. 0,46 milj. ha. Suoalueesta on turvetuotannossa tai tuotantokunnossa n. 1 %. Kainuun energiaselvityksen mukaan on vuoteen 2020 mennessä turvetuotantoon tarvittavien uusien suoalueiden määrä noin 1800 ha, mikäli turvetuotanto jatkuu nykyisellä tasolla. Uusien turvetuotantoon tarvittavien suoalueiden määrä on tällöin noin 0,4 % koko suopinta-alasta (Kainuun energiaselvitys; Kainuun liitto, 2004).

Maakunnallisen soidensuojeluverkoston selvittäminen ei ole ollut tarkoituksenmukaista ja ajankohtainen asia, kun ottaa huomioon Kainuun nykyisen suojelutason, varsin kattavan ja tiheän suojelualueverkoston sekä Kainuun maakuntakaavassa osoitettavat ns. ei -alueet sekä turvetuotantoon tarvittavan suopinta-alan marginaalisen osuuden (noin 1 %) suhteessa soiden kokonaispinta-alaan. Myös Luonto-Liitto ry on todennut maakuntakaavan luonnosvaiheessa, että Kainuun itä- ja pohjoisosien osalta valtakunnalliset suojeluohjelmat turvaavat kohtalaisen tyydyttävästi metsä- ja suoluonnon suojelutarpeet (Lausunto Kainuun maakuntakaavaluonnoksesta; Luonto-Liitto ry, 17.12.2004).

Kainuun maakuntavaltuusto on todennut maakuntakaavaa koskevana periaatteellisena linjauksena, että Kainuun suojelutaso on riittävä. Kainuun maakuntakaavan laatimisen yhteydessä on tarkasteltu yhteistyössä turvetuottajien ja luontojärjestöjen, mm. Luonto-Liitto ry:n kanssa luonnon-tilaisuuden ja luontoarvojen perusteella turvetuotantoon parhaiten soveltuvia suoalueita. Tarkastelun perusteella osoitettiin maakuntakaavaluonnoksessa suoalueet, joiden ensisijainen maankäyttömuoto oli turvetuotanto. Kaava-luonnoksessa osoitetuista suoalueista ei ole ollut kuitenkaan käytettävissä kattavia dokumentoituja luontoarvoselvityksiä, joten niiden osoittaminen vahvistettavana olevassa maakuntakaavassa ei ole ollut perusteltua. Maakuntakaavaluonnoksessa osoitetut turvetuotantoalueet ovat olleet julkisesti nähtävillä ja sisältyvät maakuntakaavan tausta-aineistoon.

Turvetuotannon merkitys energiataloudessa ja tuotannon laajuus ovat riippuvaisia energiapoliittisista ratkaisuista. Kainuun maakuntakaavassa on osoitettu turvetuotantoon soveltumattomat suot ns. ei -alueet joko suojelu- tai luomerkinnöillä. Turvetuotantoa ohjataan lisäksi vesiensuojeluun liittyvällä ns. turvetuotannon erityisvyöhyke –merkinnällä ja maakuntakaavamääräyksillä, joten voimaan tulleessaan Kainuun maakuntakaava ohjaa turvetuotannon ja suoluonnon yhteensovittamista nykyiseen ja Kainuun energiaselvityksessä ennustettuun turvetuotannon tuotantovolyymiin nähden riittävällä tavalla.

3. Ylä-Vieksin kyläyhdistys ry

Valituksen sisältö:

Valitus 1: Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueeseen liittyvää se-aluetta (selvitysalueetta) koskeva kaavamerkintä ja -määräys on poistettava kokonaan.

Perusteet: Selvitysalueetta koskevan suunnittelumääräyksen tekstin, ja varsinkin sen aloituslauseen, tulee ottaa huomioon se periaatteellinen mahdollisuus, että alue ei voida osoittaa puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueeksi senkään jälkeen kun alueen käyttötarkoitus on ratkaistu. Todettu suunnittelumääräys ennakoi selvityksen tiettyä tulosta liian räikeästi.

Kaavaselostuksessa ei ole esitetty riittäviä perusteita sille, miksi juuri tämä alue tulee merkitä selvitysalueeksi ja joiakin toisia alueita ei.

Asiakirjoissa ei kuitenkaan ole perusteltu miksi juuri selvitysalueeksi merkityn alueen käyttöön liittyvät epävarmuudet olisivat suurempia kuin joihinkin muihin alueisiin liittyvät. Vähintään tulee kaavaselostuksessa eritellä mitä näillä epäselvyyksillä tarkoitetaan.

Koska **EAH** -alueen osoittaminen ei perustu rakennuslain 9 §:n edellyttämiin riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin, kuten alempana osoitetaan, ja selvitysalueen osoittamisen on katsottava perustuvan **EAH** –alueen osoittamiseen, ei selvitysalueen-

kaan esittäminen maakuntakaavassa voi riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin perustua.

Kainuun maakuntakaavassa ei tuoda valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden käsittelemättömyyttä ja vaihekaavaan jäävää "puolustusvoimien ampuma- ja harjoitustoimintaan Kainuussa liittyvät alueidenkäyttöratkaisut" -asiakokonaisuutta, mukaan lukien selvitysalueen alueidenkäyttöratkaisu, eikä sen sisältörajausta ollenkaan esille.

Koska Kainuun maakuntakaavassa ei tuoda selvästi esille käsittelemättömiä alueidenkäyttökysymyksiä, jotka ovat merkittäviä ja oleellisesti liittyvät esimerkiksi ympäristövaikutusten välityksellä kaavan muuhun sisältöön, on sitäkin pidettävä vaihekaavana. Kainuun maakuntakaavassa esitetty Vuosangan selvitysalue yhdessä niitä koskevan kaavamääräyksen kanssa ohjaavat ja ennakoivat toisen vaihekaavan ratkaisuja, joten selvitysalueita koskeva kaavamerkintä ja -määräys on poistettava kokonaan siitäkin syystä maakuntakaavasta.

Maakuntahallitus olisi myös halutessaan voinut käsitellä maakuntakaavan sisältörajausasiaa vielä vaikkapa kokouksessaan 7.5., jonka se piti ennen samana päivänä pidettyä maakuntavaltuuston kokousta. Koska sisältörajaus oli tiedossa hyvissä ajoin, ei aikataulusyistäkään ollut olemassa perusteita jättää sisältörajausta pois maakuntakaavasta.

Kainuun maakuntakaavassa esitetty Vuosangan selvitysalue ei perustu rakennuslain edellyttämiin riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin.

Vastine Ylä-Vieksin kyläyhdistys ry:n valitukseen:

Vastine 1:

Kainuun maakuntahallitus toteaa, että Ylä-Vieksin kyläyhdistys ry:n tekemä valitus tulee hylätä ja maakuntakaava tulee vahvistaa maakuntavaltuuston hyväksymällä tavalla.

Maakuntakaavaa laadittaessa esille tulleiden, Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueita koskevien valtakunnallisten ja paikallisten tavoitteiden välisten ristiriitojen ratkaisemiseksi sekä puolustusvoimien ja alueen maanomistajien ja kyläläisten tavoitteiden yhteensovittamiseksi on maakuntakaavassa osoitettu puolustusvoimien esittämät ampuma- ja harjoitusalueen laajennustarpeet selvitysalueina. Selvitysalueet on osoitettu kehittämisperiaatemerkinnällä (se) päällekkäismerkintänä maa- ja metsätalousvaltaisia alueita osoittavalle maakuntakaavamerkinnälle (M). Selvitysaluemerkintä ei ole luonteeltaan pysyvä kaavamerkintä vaan se turvaa mahdollisuuden erilaisiin maankäyttöratkaisuihin ja ohjaa ko. alueiden yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja viranomaistoimintaa, kunnes alueiden maankäyttö on riittäviin selvityksiin perustuen ratkaistu joko vaihemaakuntakaavalla tai yksityiskohtaisemmalla kaavoituksella. Kainuun maakuntahallitus on tehnyt päätöksen maakuntakaavaa uudistavan ja tarkentavan vaihekaavan laatimisesta keväällä 2007.

Alueiden osoittaminen selvitysaluemerkinällä perustuu valtakunnallisten alueiden käyttötavoitteiden mukaiseen puolustusvoimien aluetarpeiden huomioon ottamiseen. Toisaalta kaavaratkaisun perusteena ovat maanomistajien tai muiden osallisten lausunnoissa ja muistutuksissa esittämät näkökohdat.

”Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottaminen ja toteuttamisen edistäminen voi edellyttää myös yhteensovittamista kaavoituksen muiden tavoitteiden kanssa, kuten maakuntakaavassa maakunnallisten ja paikallisten sekä muiden valtakunnallisten tavoitteiden kanssa. Mikäli valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja muut tavoitteet ovat ristiriidassa keskenään, ratkaisun on MRL 24.2 §:n oikeusvaikutukset huomioon ottaen turvattava valtakunnallisen alueidenkäyttötavoitteen toteutumisen edistäminen.” (Ympäristöministeriön opas n:ro 9, s. 22-23)

Puolustusvoimien esitys laajennusalueista pitää sisällään laajennusalueiden toiminnallisen suunnittelun, toisin sanoen juuri kyseessä olevat alueet ovat ne alueet, joihin puolustusvoimien laajennustarpeet kohdistuvat. Esitettyjen laajennusalueiden suunnittelussa on otettu huomioon mm. maanomistajien tai muiden osallisten lausunnoissa ja muistutuksissa esittämiä näkökohtia, turvallisuusnäkökohtia ja harjoitustoiminnan tehostamiseen liittyviä asioita. Kaavaprosessin aikana puolustusvoimat on osittain muuttanut esitettyjä laajennusalueita juuri paikallisten asukkaiden toiveiden mukaisesti.

Selvitysalueita koskeva suunnittelumääräys rajoittaa puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueen laajentumista selvitysalueille ennen kuin alueen käyttötarkoitus on ratkaistu ja toisaalta alueiden käyttötarkoituksen osoittamista muuhun maankäyttöön ennen kuin on selvitetty alueiden edellytykset ampuma- ja harjoitusalueeksi. Selvitysalueille kohdistuva alueen käytön ja rakentamisen suunnittelu edellyttävät puolustusviranomaisen lausuntoa asiasta.

Maakuntakaavamerkintä ja -määräys eivät ennakoivat selvitysalueiden käyttötarkoitusta vaan rajoittavat puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueen laajentumista selvitysalueille mutta toisaalta velvoittavat alueiden käyttötarkoitusta ratkaistaessa ottamaan huomioon puolustusvoimien maankäyttötarpeet. Selvitysalueet ovat maankäyttömuodoltaan maakuntakaavassa osoitettuja maa- ja metsätalousvaltaisia alueita, joille ei ole maakuntakaavassa annettu metsänhoidollisia rajoituksia.

Selvitysalueen esittämisperusteet on esitetty maakuntakaavaselostuksessa. Selvitysalueina osoitetuille alueille kohdistuu puolustusvoimien esittämiä ampuma- ja harjoitusalueiden laajentumistarpeita, joiden ratkaiseminen edellyttää lisäselvityksiä. Selvitysalueiden osoittaminen maakuntakaavassa perustuu puolustusvoimien esittämään ampuma- ja harjoitusalueen laajentumistarpeeseen sekä asiaa koskeviin lausuntoihin ja muistutuksiin. Muille maakuntakaavassa osoitetuille alueille ei ole kohdistunut vastaavalla tavalla erilaisia maankäyttöpaineita ja lisäselvitystarpeita, joten niitä ei ole ollut tarpeen esittää selvitysalueina.

Kainuun maakuntakaavassa on esitetty alueidenkäytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja on osoitettu kaikki maakunnan kehittämisen kannalta tarpeelliset alueet mukaan lukien selvitysaluemerkinällä osoitetut puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueen laajentumistarpeet. Maakuntakaavaan ei

ole jäänyt sellaisia käsittelemättömiä asia-kokonaisuuksia, joiden perusteella vahvistettavana olevaa kaavaa voisi pitää vaihekaavana. Maakuntakaavaa uudistavien tai kehittävien kokonais-, vaiheittaisten tai osa-alueittaisten maakuntakaavojen laatiminen tapahtuu omana kaavaprosessinaan Maankäyttö- ja rakennuslaissa säädettyjä yleisiä menettelyä ja hyväksymistä koskevia sää-döksiä noudattaen, joten valittajan esittämä näkemys siitä, että maakuntakaava ohjaa vaihekaavan laatimista on perusteeton.

Maakuntahallituksen maakuntakaavaa koskevat esitykset maakunta-valtuustolle ovat perustuneet kaavaprosessin kuluessa esille tulleisiin asioihin ja niiden perusteella tehtyihin kaavaratkaisuihin. Kaavan sisältöä ei ole rajattu valittajan esittämällä tavalla, vaan Kainuun maakuntakaavassa on käsitelty valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden edellyttämällä tavalla puolustusvoimien ampuma- ja harjoitustoimintaan liittyvä asiakokonaisuus ja on osoitettu alueet, joille kohdistuu puolustusvoimien esittämiä ampuma- ja harjoitus-alueen laajentumistarpeita. Laadittava vaihekaava tulee täydentämään asian käsittelyä ja uudistamaan maakuntakaavaa siltä osin kun vaihekaavassa tehdään muutoksia maakuntakaavassa osoitettuun maankäyttöön.

Selvitysaluemerkinnän vaikutuksia on tarkasteltu sillä tarkkuudella, jota maakuntakaavan laatiminen yleispiirteisenä kaavana edellyttää. Selvitysalue-merkinnän käyttäminen perustuu alueeseen kohdistuviin lisäselvitystarpeisiin.

Valitus 2: EAH -aluetta (Vuosangan ampuma- ja harjoitusalue) koskeva kaavamerkintä on poistettava ja kaavamääräys korjattava siltä osin kuin ne ovat päällekkäisiä kansainvälisen Oulu-Kajaani-Arkangel –käytävän kaavamerkinnän ja -määräyksen kanssa.

Perusteet: EAH -alue työntyy kyseisen käytävän päälle yli sen puolivälin. EAH -alueen kyseisen osan vahvistaminen estäisi valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin perustuvan valtakunnallisesti tärkeän ja kansainvälisen liikennekäytävän kehittämismahdollisuuksien turvaamisen ja sen ensisijaisuuden painottamisen.

Ympäristöministeriön Opas 9, s. 38, toteaa: *"Eryityisesti on tarpeen tuoda esille mahdollisten eri valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevien ristiriitojen käsittely ja tehdyn ratkaisun perustelut tältä osin."* Kainuun maakuntakaavassa ei ole tuotu esille valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevien ristiriitojen käsittelyä kyseisessä asiassa eikä tehdyn ratkaisun perusteluja siltä osin.

Vastine Ylä-Vieksin kyläyhdistys ry:n valitukseen:

Vastine 2:

Kainuun maakuntahallitus toteaa, että Ylä-Vieksin kyläyhdistys ry:n tekemä valitus tulee hylätä ja maakuntakaava tulee vahvistaa maakuntavaltuuston hyväksymällä tavalla.

Valituksen perusteena käytetty valtakunnallinen alueidenkäyttötavoite sekä maanpuolustuksen ja rajavalvonnan tarpeita käsittelevä alueidenkäyttötavoite ovat molemmat toimivaan aluerakenteeseen liittyviä erityistavoitteita. Tavoit-

teet eivät ole Kainuun maakuntakaavassa Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen osalta ristiriidassa keskenään, sillä maakuntakaavassa osoitettu ampuma- ja harjoitusalue rajoittuu kokonaan kansainvälisten liikenneväylien eteläpuolelle. Maakuntakaavassa kehittämisperiaate-merkinnällä osoitetun Oulu-Kajaani-Vartius -käytävän raja- ja merkinnän luonteesta johtuen ohjeellinen. Kehittämisperiaatemerkintä ei aiheuta ristiriitaisuutta alueen ensisijaisen maankäytön kanssa vaan osoittaa, että ensisijaisesta maankäyttöä suunniteltaessa tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon kehittämisperiaate-merkinnällä osoitetut näkökohdat. Kainuun ylimaakunnallinen, länsirajalta itärajalle ulottuva kansainvälistä kehittämis-käytävää (ok) osoittava kehittämisperiaatemerkintä on osoitettu maakuntakaavassa edellä mainittujen periaatteiden mukaisesti päällekkäis-merkintänä useiden erilaisten ensisijaisen maankäyttömuotojen kanssa ilman, että siitä aiheutuisi ristiriitaa ensisijaisen maankäytön kanssa.

Kainuun maakuntakaavassa ei ole tullut esille sellaisia valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin liittyviä keskinäisiä ristiriitoja, joita olisi ollut tarpeen käsitellä valittajan esittämällä tavalla.

Valitus 3: EAH -aluetta (Vuosangan ampuma- ja harjoitusalue) koskeva kaavamerkintä ja -määräys on poistettava kokonaan.

Perusteet: Mainittujen YVA -asiakirjojen ja niistä laatimamme kommenttimuistion perusteella on v. 1999 päättyneen YVA -tarveharkinnan katsottava perustuneen merkittävältä osin niin puutteellisiin ja virheellisiin tietoihin ja muihin siinä määrin kyseenalaisiin seikkoihin, että YVA -tarveharkinnan lopputulos oli todennäköisesti väärä. YVA -harkintaan liittyvistä epäselvyyksistä seuraa, että puolustusvoimien nykyisen Vuosangan harjoitusalueen (Kainuun maakuntakaavaan merkityn Vuosangan EAH -alueen) alue ja rajat eivät todennäköisesti perustu lainmukaiseen päätökseen. Voidaan olettaa, että asia oli viranomaisyhteistyön ansiosta Kainuun maakunta -kuntayhtymän tiedossa hyvissä ajoin maakuntakaavaa valmisteltaessa. Vuosangan EAH -alueen esittäminen Kainuun maakuntakaavassa ei perustu riittäviin selvityksiin.

Kainuun ympäristökeskus teki Vuosankaa koskevan ympäristölupatarveharkinnan ilmoittaen Kainuun Prikaatille 16.12.2002, ettei ympäristölupaa puolustusvoimien Vuosangan toimintaan tarvita. Tarveharkinta perustui puutteellisia ja väriä tietoja sisältäneeseen Kainuun Prikaatin 25.2.2002 tekemään ympäristönsuojelulainsäädännön voimaanpanosta annetun lain (1 1312000) 6 §:n mukaiseen ilmoitukseen, jonka on katsottava johtaneen todennäköisesti väärään ympäristölupatarveharkinnan lopputulokseen. Kainuun maakunta -kuntayhtymällä on ollut maakuntakaavaa valmistellessaan riittävät mahdollisuudet selvittää asiaa, jotta se olisi voinut todeta tämänkin EAH -alueeseen liittyvän epäselvyyden. Myös tästä syystä on katsottava, ettei Vuosangan EAH -alueen esittäminen Kainuun maakuntakaavassa perustu riittäviin selvityksiin. Kainuun maakuntakaavassa ei ole riittävästi esitetty eri vaihtoehtojen arvioimiseksi tarpeellisia tietoja koskien puolustusvoimien harjoitusalueita, mukaan lukien Vuosangan harjoitusalue. Tästäkään syystä ei Vuosangan EAH -alueen esittäminen maakuntakaavassa perustu rakennuslain edellyttämiin riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin.

Vaihtoehtojen selvittämiseen on katsottava olleen ja olevan riittävät ja ilmeiset perusteet. Kainuun maakunta -kuntayhtymällä on ollut maakuntakaavaa valmistellessaan riittävät mahdollisuudet selvittää asiaa, jotta se olisi voinut todeta rakennuslain tarkoittamien vaihtoehtojen selvittämisen olevan välttämätöntä.

Yhdyskuntien eheyttämis-, energiankulutus- ja päästötavoitteita, käsitellään laajalti mm. lukuisissa ympäristöministeriön julkaisuissa, joten Kainuun maakunta –kuntayhtymällä on ollut maakuntakaavaa valmistellessaan riittävät mahdollisuudet ottaa asia huomioon. Vuosangan EAH -alueen esittäminen Kainuun maakuntakaavassa ei perustu riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin, jotta edellä tarkoitetut valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet toteutuisivat.

Kainuun maakuntakaavaa laadittaessa olisi tullut huolehtia siitä, että alueiden käyttö maakuntakaavassa osoitetuilla Vuosangan harjoitusalueeseen liittyvillä pohja- ja pintavesialueilla ja niiden valuma- ja keräytymäalueilla ei uhkaa vesivarojen laatua. Vuosangan EAH -alueen esittäminen Kainuun maakuntakaavassa ei ota huomioon pohja- ja pintavesien suojelutarvetta eikä käyttötarpeita.

Vuosangan harjoitusalueella sijaitsevan Rimpisuon Natura 2000 -alueen valuma-alueeseen saattaa kuulua sellaisia alueita, joilla tapahtuva toiminta vaarantaa Rimpisuon luonnonperinnön arvojen säilymistä. EU:n vesipuitteidirektiivi on otettava huomioon myös maakuntakaavoituksessa. Vuosangan EAH -alueen esittäminen Kainuun maakuntakaavassa ei perustu riittäviin selvityksiin koskien Rimpisuon valtakunnallisesti merkittävien luonnonperinnön arvojen säilymistä.

Vuosangan **EAH** - alueen esittäminen Kainuun maakuntakaavassa ei perustu riittäviin selvityksiin koskien Vuosangan **EAH** -alueen ja sen maali alueen itäosien sijaintia mm. nikkeliä sisältävällä vihreäkivivyöhykkeellä.

SY 14/2007, kesäkuu 2007, valtakunnallisesti arvokkaat moreenimuodostumat - loppuraportti on julkaistu kesäkuussa 2007, josta syystä on ymmärrettävää, että valtakunnallisesti arvokasta Latvalampien moreenimuodostumaa ei esitetä Kainuun maakuntakaavassa. Kainuun maakuntakaava tulee täydentää siten, että siinä esitetään valtakunnallisesti arvokkaat moreenimuodostumat. Ne tulee ottaa huomioon myös vaihekaavassa.

Ylä-Vieksi on esitetty ranta-asumisen edistämisen kyläkohteena Oulu-Kajaani - kehittämisvyöhyke, Maankäyttöstrategia 2025, (OuKa) -hankkeen karttaliitteessä. **EAH** -alueen esittäminen maakuntakaavassa vaikeuttaa tai tekee mahdottomaksi kyläkohteen suunnitellun kehittämisen.

Riittävien selvitysten ja tutkimusten puuttuessa ei voida sulkea pois sitä mahdollisuutta, että puolustusvoimien Vuosangan toiminta on saattanut merkittävästi vaikuttaa metsäpeurakannan taantumiseen. Jos niin olisi, puolustusvoimien toimintaa ja harjoitusaluetta Vuosangassa saattaa olla välttämätöntä rajoittaa. Vuosangan **EAH** -alueen esittäminen Kainuun maakuntakaavassa ei perustu riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin myöskään koskien Suomen erityisvastuulla olevan metsäpeuran kannan taantumista.

Maakuntasuunnitelmassa ei käsitellä Vuosangan "valtakunnallisesti tärkeää" harjoitusalueita millään tavalla, joten keskeinen tausta-aineisto puuttui Vuosangan harjoitusalueen osalta Kainuun maakuntakaavaa laadittaessa. Sen on katsottava merkittävästi heikentäneen perusteita Vuosangan EAH -alueen, kuten myös se - alueen, esittämiseksi maakuntakaavassa.

Vaatimusten 1 ja 3 vaihtoehtovaatimus:

Siinä tapauksessa etteivät vaatimukset 1 ja 3 täytyisi, pyydetään ministeriötä jättämään Kainuun maakuntakaava kokonaan vahvistamatta, koska sitä Kainuun maakuntakaavaehdotusta, jonka hyväksymispäätöstä tämä valitus koskee, on silloin katsottava olennaisesti muutetun sen edellisen nähtävillä olon jälkeen.

Vastine Ylä-Vieksin kyläyhdistys ry:n valitukseen:

Vastine 3:

Kainuun maakuntahallitus toteaa, että Ylä-Vieksin kyläyhdistys ry:n tekemä valitus tulee hylätä ja maakuntakaava tulee vahvistaa maakuntavaltuuston hyväksymällä tavalla.

Vuosangan EAH -alueen osoittaminen maakuntakaavassa perustuu aluetta koskeviin viranomaisten tekemiin päätöksiin ja puolustusvoimilta satuihin tietoihin alueen nykykäytöstä. Vuosangan ampuma- ja harjoitusalue on ollut puolustusvoimien käytössä vuodesta 1967 lähtien. Alue on laajentunut nykyisen käytön mukaiseksi vuonna 2000. Maakuntakaavassa on osoitettu Vuosangan ampuma- ja harjoitusalue nykyisen käytön mukaisena. Kaava ei osoita muutosta ampuma- ja harjoitusalueen nykykäyttöön, joten valituksen perusteena esitetty selvitysten riittämättömyys on perusteeton. Ympäristöviranomaisten tekemään YVA –harkintaan liittyvältä osalta valitus perustuu olettamuksiin aikaisemmin tapahtuneiden päätösten lainmukaisuudesta. Maakuntakaavoituksen tehtävänä ei ole erityislainsäädännön mukaisten lupa- ym. menettelyjen ja niiden perusteella tehtyjen päätösten oikeellisuuden tutkiminen.

Todettakoon, että puolustusvoimien ampumatoimintaa maankäytön suunnittelussa on käsitelty julkaisussa "Puolustusvoimien ampumatoiminta maankäytön suunnittelussa ja ympäristölupamenettelyssä". Ampumarata-työryhmän mietintö, Suomen ympäristö 38/2006. Tässä ympäristöministeriön asettamassa työryhmässä on arvioitu ympäristövaikutusten kannalta puolustusvoimien ampumaratojen ympäristön maankäyttöön liittyviä kysymyksiä ja ympäristölupaasioiden käsittelyä. Työryhmä on tarkastellut myös ampuma- ja harjoitusalueiden ympäristövaikutuksia ja meluntorjunta-kysymyksiä. Työryhmän laatimassa julkaisussa on mm. todettu, että ampuma- ja harjoitusalueet on syytä erotella muista puolustusvoimien käyttöön tarkoitetuista alueista, koska näiden alueiden suunnittelussa on erityisesti kiinnitettävä huomiota turvallisuuskysymyksiin sekä ampumamelun ja pohjavesien suojeluun. Julkaisussa todetaan sitä laatieneen työryhmän kannanottona ja suosituksena jatkotoimenpiteiksi, että kaikki puolustusvoimien ampumaradat sekä ampuma- ja harjoitusalueet tulee osoittaa aluetta käsittelevissä maakuntakaavoissa ja yleiskaavoissa. Lisäksi todetaan, että kaavassa tulee esittää melualueet ja puolustusvoimien toiminnan aiheuttamat rajoitukset ympäröivälle maankäytölle.

Maakuntakaavaa laadittaessa ei ole tullut esille sellaisia kaavan laatimisen kannalta olennaisia tietoja ja asioita, joiden takia olisi ollut perusteltua kyseenalaistaa puolustusvoimien esittämiä aluerajauksia, nykyistä ampuma- ja harjoitusalueita ja siellä tapahtuvaa puolustusvoimien ampuma- ja harjoitustoimintaa.

Vaihtoehtoisen ampuma- ja harjoitusalueen tutkimiselle vuonna 1967 perustetulle Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueelle ei ole ollut perusteita kaavaprosessin aikana. Alueen sijaintia koskevat päätökset on tehty yli 40 vuotta sitten, jonka jälkeen alue on ollut jatkuvasti puolustusvoimien ampuma- ja harjoituskäytössä. Tavoitteita Vuosangan alueen käyttötarkoituksen muuttamisesta ja vaihtoehtoisen ampuma- ja harjoitusalueen esittämisestä ei ole v. 2000 käynnistyneen kaavaprosessin aikana esitetty. Ylä-Vieksin kyläyhdistys on ottanut maakuntakaavan hyväksymisvaiheessa esille tarpeellisuuden Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueelle vaihtoehtoisen sijaintipaikan tarkastelusta. Puolustusministeriö on samaan aikaan valmistellut ja julkaissut Harjoitusalue työryhmän loppuraportin ”Puolustusvoimien harjoitusalueiden käyttö kansainväliseen ja kaupalliseen toimintaan”. Raportissa on todettu Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen olevan yksi puolustusvoimien keskeisimmistä ampuma- ja harjoitustoimintaan käyttämistä kohteista Suomessa. Puolustusministeriön julkaisemassa raportissa ei ole esitetty Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen lakkauttamista koskevia tavoitteita vaan aluetta koskevia kehittämistavoitteita.

Kainuun maakuntasuunnitelma 2025:ssä esitetään tavoitteet pohjavesivarojen suojelulle. Asiakohdassa mainitaan myös EU:n vesipolitiikan puitedirektiivi. Maakuntasuunnitelman tavoitteet konkretisoituvat maakunta –kuntayhtymän laatimassa Kainuun maakuntakaavassa aluevarausten, kaavamerkintöjen ja –määräysten muodossa.

Kainuun maakuntakaavassa osoitetaan Tärkeä pohjavesialue -merkinnällä vedenhankinnan kannalta tärkeät (I-luokka) ja vedenhankintaan soveltuvat (II-luokka) pohjavesialueet.

Kainuun maakuntakaavassa on osoitettu osa-aluemerkinnällä (Tärkeä pohjavesialue, pv) Vuosangan EAH –alueelle Tulikankaan (II-lk), Honkalammen (II-lk), Särkkäinsuon (II-lk), Tolkansärkän (II-lk) ja Aaposärkkä-Huuhilovaaran (II-lk) pohjavesialueet.

Pohja- ja pintavesien suojelusta on säädetty erityislainsäädännössä. Pohja- ja pintavesien suojelua koskevat säädökset sisältyvät vesilakiin ja ympäristönsuojelulakiin:

- pohjaveden muuttamiskielto, VL 1:18 §*
- pohjaveden pilaamiskielto, YSL 8 §*
- vedenottamon vesioikeudelliset suoja-alueet, VL 9:20 §*

Ampuma- ja harjoitusalueen toimintaa ohjaa vesiensuojelun osalta erityislainsäädäntö. Ampuma- ja harjoitusalueita (EAH) koskevassa maakuntakaavamääräyksessä on lisäksi veloitettu alueen suunnittelussa kiinnittämään huo-

miota mm. pohjavesien suojeluun, joten pohja- ja pintavesien suojelua koskevalta osaltaan valitus on perusteeton.

Maakuntakaavassa on annettu maakuntakaavamääräys, jolla osoitetaan vesiensuojelun näkökulmasta tarpeelliset reunaehdot alueen muulle käytölle. Tärkeitä vedenhankintaan soveltuvia pohjavesialueita koskee seuraava suunnittelumääräys:

Pohjavesien pilaantumis- ja muuttumisriskejä aiheuttavat laitokset ja toiminnot on sijoitettava riittävän etäälle pohjavesialueista tai suojattava niin, että pohjavesialueen käyttökelpoisuus vedenhankintaan ei vaarannu. Alueella tulee huolehtia pohjavesien suojelun ja maa-ainesten ottotarpeiden yhteensovittamisesta.

Maakuntakaavassa on annettu lisäksi ampuma- ja harjoitusalueita (EAH) koskeva suunnittelumääräys, jossa kiinnitetään huomiota pohjavesien suojeluun:

Alueen käyttöä suunniteltaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota turvallisuuteen, meluntorjuntaan, pohjavesien suojeluun sekä luonnon- ja ympäristöarvoihin. Suunniteltaessa rakentamista alueen lähialueelle on otettava huomioon erilaisten aseiden ja taisteluvälineiden aiheuttamat melu-, värinä- ja painevaikutukset.

Maakuntakaavassa on annettu lisäksi suosituksia arvokkaiden pohjavesialueiden säilyttämiseksi myös tuleville sukupolville:

- Suojelusuunnitelmien laatiminen*
- Pohjavesialueilla sijaitsevilla metsätalousalueilla tulisi välttää uudistus- ja kunnostusohjelmia sekä raskasta maanmuokkausta*
- Liikenteen liukkaudentorjunta ja muu kunnossapito tulisi hoitaa siten, ettei siitä aiheudu pohjavesien pilaantumisvaaraa*
- Yhdyskuntien viemäriverkostot tulisi rakentaa ja ylläpitää sekä tarvittaessa kunnostaa niin, ettei pohjavesien pilaantumisvaaraa aiheudu. Tärkeillä ja muilla vedenhankintaan soveltuvilla pohjavesialueilla olevilla, tiheästi rakennetuilla haja-asutusalueilla tulisi ensisijaisesti pyrkiä järjestämään viemärointi ja johtamaan jätevedet käsiteltäviksi pohjavesialueiden ulkopuolelle tai muutoin huolehtia riittävästä pohjavesien suojelusta.*

Pohjavesien suojelun valvonnasta vastaavat alueelliset ympäristökeskukset yhteistyössä kuntien ja kaupunkien kanssa.

Rimpisuon-Tiilipuron alue on soidensuojelun perusohjelmaan sisältyvä lailla perustettu alue (SSO 110369, 265,6 ha). Alue on suojeltu luonnonsuojelulaille ja on osoitettu maakuntakaavassa luonnonsuojelualueeksi (SL). Alue ei sisälly EU:n Natura 2000 –verkostoon. Luonnonsuojelualueiden suojeluarvot turvataan erityislainsäädännöllä. Luonnonsuojelun valvontatehtäviä hoitaa valtion ympäristöhallinto. Maakuntakaavassa on annettu luonnonsuojelu-alueita (SL) koskeva suojelumääräys (MRL 30.2 §):

”Alueella saa suorittaa sellaisia toimenpiteitä, jotka ovat tarpeen alueen suojelevarvon säilyttämiseksi tai palauttamiseksi. Rakennuslupahakemuksesta tulee pyytää MRL 133 §:n mukaisesti alueellisen ympäristökeskuksen lausunto.”

ja suunnittelumääräys:

”Alueen maankäyttö tulee suunnitella ja toteuttaa siten, ettei toimenpiteillä vaaranneta alueen suojelun tarkoitusta ja suojelevarvoja. Alueelle laadittavassa hoito- ja käyttösuunnitelmissa tulee kiinnittää erityistä huomiota luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailemisen edistämiseen.”

EU:n vesipolitiikan puitedirektiivi antaa pohjaveden suojelun ja siihen liittyvän tutkimuksen suuntaviivat. Sen pyrkimyksenä on edistää vesivarojen kestävää käyttöä, estää pohjavesien pilaantuminen ja vähentää jo tapahtunutta pilaantumista. Pohjavesialueiden suojelun valvonnasta vastaavat alueelliset ympäristökeskukset yhteistyössä kuntien ja kaupunkien kanssa. Maakuntakaavan tavoitteet, aluevaraukset, merkinnät ja kaavamääräykset edistävät pohjavesien suojelua riittävällä tavalla, eivätkä ne ole ristiriidassa EU:n vesipolitiikan puitedirektiivin kanssa.

Kuhmon-Suomussalmen vihreäkivivyöhyke sijaitsee Vuosangan alueen osalta nykyisen ampuma- ja harjoitusalueen itäpuolella rajoittuen siihen Katajaväärän-Tulikankaan kohdalla. Vihreäkivivyöhyke on potentiaalista mm. nikkelin ja kullan, mutta myös vuolukivituotannon kannalta. Vihreä-kivivyöhykkeeltä ei ole kuitenkaan löydetty toistaiseksi ekonomisia nikkeli- tai kultaesiintymiä, jotka olisivat johtaneet kaivostoiminnan käynnistymiseen. Maakuntakaava perustuu näiltä osin riittäviin selvityksiin. (GTK: Kallioperäkartta; Kainuun maakuntasuunnitelma ja -kaava 2020 Geologiset tiedot ja mahdollisuudet, GTK 2001)

Harjoitusalueen sisäisestä suunnittelusta, mm. maalialueen sijainnista ja toiminnasta, sekä siitä mahdollisesti aiheutuvista ympäristövaikutuksista ja niiden seurannasta vastaa puolustusvoimat ympäristöviranomaisten valvonnassa.

Valtakunnallisesti arvokkaita moreenimuodostumia koskeva selvitys on valmistunut maakuntakaavan hyväksymisen jälkeen, joten sitä ei ole voitu huomioida maakuntakaavassa. Maakuntakaavan täydentäminen uusilla kaavamerkinnoilla ei ole tarkoituksenmukaista kaavan vahvistamisvaiheessa.

Oulu-Kajaani kehittämisvyöhyke, Maankäyttöstrategia on alueen maakuntien, kuntien ja kaupunkien kanssa yhteistyönä laadittu strateginen suunnitelma, jolla ei ole oikeusvaikutuksia. Maankäyttöstrategian valmistelussa on otettu huomioon 20.3.2006 päivätty ja 3.4.-12.5.2006 nähtävillä ollut Kainuun maakuntakaavaehdotus, jossa oli osoitettu Vuosangan ampuma- ja harjoitusalue sekä siihen liittyviä laajennusalueita. Oulu-Kajaani kehittämis-vyöhyke maankäyttöstrategiassa esitetyt linjaukset perustuvat lähtökohdiltaan Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavaan sekä Kainuun 20.3.2006 päivättyyn maakuntakaavaehdotukseen ja eivät ole ristiriidassa alueen maakunta-kaavojen kanssa.

Maastamme hävinneenä ollut metsäpeurakanta on alkanut lisääntyä ja vakiintua Kuhmon alueella 1960-luvulta alkaen siten, että kannan kasvu on jatkunut vuoteen 2001 saakka. Vuosangan ampuma- ja harjoitusalue on ollut puolustusvoimien käytössä vuodesta 1967 lähtien. Metsäpeurojen käyttämät talvilaidunalueet ovat siirtymässä itärajan tuntumasta länteen päin siten, että Vuosangan alue on ollut metsäpeurojen keskeistä talvilaidunta 1980-luvulta 2000-luvulle. Tällöin Kainuun metsäpeurakanta on kasvanut tasaisesti n. 10,5 % vuodessa. Vuoden 2000 jälkeen metsäpeurakanta on taantunut voimakkaasti. Taantumisen syyksi on asiantuntija-arvioissa todettu mm. suurpetojen aiheuttaman saalistuksen lisääntyminen, liikenteen aiheuttamat kuolemat sekä siirtyminen Venäjän Karjalan puolelle. (Heikura 1997, 1998b, Heikura & Kojola 2002; Kojola ym. 2007; Suomen metsäpeurakannan hoitosuunnitelma, Maa- ja metsätalousministeriö, 2007). **Maakuntakaavoituksen yhteydessä ei ole tullut metsäpeurakannan hoidosta tai seurannasta vastaavilta tahoilta tai muilta asiantuntijatahoilta viitteitä puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueen mahdollisista vaikutuksista Kainuun metsäpeurakannan taantumiseen tai sellaisia näkemyksiä, jotka olisivat edellyttäneet asiaa koskevien selvitysten tekemistä maakuntakaavan valmistelun yhteydessä.**

Maakunnan suunnitteluun kuuluvista asiakirjoista Kainuun maakuntasuunnitelma 2025 hyväksyttiin maakuntavaltuustossa 26.9.2005 ja sitä täydentävä Kainuun maakuntaohjelma 2006-2010 maakuntavaltuustossa 27.2.2006. Maakuntasuunnitelma on strateginen suunnitelma, jota maakuntaohjelma täydentää. Lainsäädännössä ei ole osoitettu maakuntasuunnitelmalle ja maakuntaohjelmalle alueiden käyttöön liittyviä sisältövaatimuksia. Maakuntakaavoitus ei edellytä, että kaikki kaavassa käsiteltävät asiat tulisi käsitellä myös maakuntasuunnitelmassa tai -ohjelmassa.

Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen valtakunnallinen merkittävyys on todettu mm. julkaisussa ”Puolustusvoimien harjoitusalueiden käyttö kansainväliseen ja kaupalliseen toimintaan. Harjoitusalueetöryhmän loppuraportti 15.12.2006”: Puolustusvoimilla on noin 80 ampuma- ja harjoitusaluetta. Keskeisimpiä näistä ovat Rovajärvi, Lohtaja, Niinisalo, Säskylä, Pahkajärvi, Syndalen ja **Vuosanka**.

Vastine 1 ja 3 vaihtoehtovaatimukseen:

Kainuun maakuntahallitus toteaa, että Ylä-Vieksin kyläyhdistys ry:n esittämä vaihtoehtovaatimus tulee hylätä ja Kainuun maakuntakaava tulee vahvistaa maakuntavaltuuston hyväksymällä tavalla.

Nähtävillä olon jälkeen maakuntakaavaan tehdyt muutokset perustuvat kaavaehdotuksesta saatuihin lausuntoihin ja muistutuksiin. Tehtyjen muutosten jälkeen Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen maankäyttö on osoitettu nykyisen käytön mukaisena, ilman nähtävillä olleessa kaavaehdotuksessa osoitettuja laajentumisalueita. Laajentumisalueet on muutoksen jälkeen osoitettu nykyisen käytön mukaisesti maa- ja metsätalousvaltaisina alueina, joille on kehittämisperiaatemerkinä (se, selvitysalue) osoitettu päällekkäismerkintänä puolustusvoimien esittämät ampuma- ja harjoitusalueen laajentumistarpeet. Maakuntavaltuuston hyväksymässä maakunta-kaavassa on huomioitu Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen laajentumista vastustaneiden tahojen

lausunnossaan esittämiä näkökantoja. Maakunta-kaavassa esitetty ratkaisu on valituksen tekijän kannalta "lievempi" kuin nähtävillä olleessa kaavaehdotuksessa osoitettu vaihtoehto. Nähtävillä olleeseen maakuntakaavaehdotukseen hyväksymisvaiheessa tehdyt muutokset on käsitelty maakuntakaavan viranomaisneuvottelussa. Ennen maakuntakaavan hyväksymiskäsittelyä muutoksista on pyydetty lausunnot niiltä tahoilta, joita asia koskee.

Valitus 4: Ohjeellista ratalinjausta koskeva kaavamerkintä ja -määräys välillä Murtomäki-Talvivaara on muutettava.

Perusteet: Linjaus on tarkistettava vastaamaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaista puolustusvoimien tarvetta sitä mahdollisuutta silmälläpitäen, että KaiPr:n lähiharjoitusalueen eteläpuolelle esitetään vaihekaavassa tai sitä myöhemmin puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueita.

Esitetty ohjeellinen ratalinjaus saattaa toteutuessaan estää valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista. Ohjeellinen ratalinjaus ei siten perustu riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin.

Maakuntakaavan ohjausvaikutuksesta ei asiassa saa jäädä epäselvyyttä.

Ympäristöministeriön Opas 9, s. 38, toteaa: *"Eryityisesti on tarpeen tuoda esille mahdollisten eri valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevien ristiriitojen käsittely ja tehdyn ratkaisun perustelut tältä osin."* Kainuun maakuntakaavassa ei ole tuotu esille valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevien ristiriitojen käsittelyä kyseisessä asiassa eikä tehdyn ratkaisun perusteluja silta osin.

Vastine Ylä-Vieksin kyläyhdistys ry:n valitukseen:

Vastine 4:

Kainuun maakuntahallitus toteaa, että Ylä-Vieksin kyläyhdistys ry:n esittämä valitus tulee hylätä ja Kainuun maakuntakaava tulee vahvistaa maakuntavaltuuston hyväksymällä tavalla.

Murtomäki-Talvivaara ohjeellisen ratalinjauksen osoittaminen maakuntakaavassa perustuu Talvivaaran kaivosaluetta koskevaan liikenneselvitykseen. ("Talvivaaran kaivoksen liikenneyhteydet ja kuljetusreitit" – esiselvitys, Tiehallinto, 2006).

Radan linjaus on ollut julkisesti nähtävillä maakuntakaavan eri vaiheissa siten, että maakuntakaavaluonnoksessa v. 2004 oli osoitettu rautatieliikenteen yhteystarve Talvivaara-Murtomäki -välille. Suunnitelmien tarkentuessa rata on osoitettu ohjeellisena ratalinjauksena sekä 1. että 2. nähtävillä olleessa maakuntakaavaehdotuksessa. Maakuntavaltuusto on hyväksynyt ohjeellisen ratalinjauksen maakuntakaavaehdotuksessa esitettyssä muodossa. Talvivaaran kaivosyhtiö on ilmoittanut 28.12.2007 päivätyssä tiedotteessa, että Talvivaara Infrastructure Oy ja Oy VR Rata Ab ovat tehneet aiesopimuksen kaivosradan rakentamisesta Murtomäestä Talvivaaraan. Tiedotteen mukaan radan rakentamista valmistelevat työt on aloitettu ja varsinaiset maanrakennustyöt käyn-

nistyvät helmikuussa 2008. Rautatien rakentaminen on käynnistynyt maansiirtotöillä ja varsinaiset päällysrakennetyöt alkavat elokuussa ja liikenne radalla alkaa syksyllä 2009 (Yle Kainuun radio: uutiset 28.2.2008). Rata sijaitsee Vuolijoen muuntoasemalta Talvivaaraan kulkevan 110 kV:n voimalinjan eteläpuolella osin samassa maastokäytävässä.

Murtomäki-Talvivaara ohjeellisen ratalinjauksen käsittelyn yhteydessä ei ole tullut esille sellaisia eri valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden välisiä keskinäisiä ristiriitoja, jotka olisi ollut tarpeen tuoda esille Kainuun maakunta-kaavassa.

Valitus 5: Ohjeellista 110 kV:n pääsähköjohdon linjausta koskeva kaavamerkintä ja -määräys välillä Murtomäki-Talvivaara on poistettava kokonaan tai muutettava.

Perusteet: Linjaus on tarkistettava vastaamaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaista puolustusvoimien tarvetta sitä mahdollisuutta silmälläpitäen, että KaiPr:n lähiharjoitusalueen eteläpuolelle esitetään vaihekaavassa tai sitä myöhemmin puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusaluetta.

Esitetty ohjeellinen pääsähköjohto 110 kV saattaa toteutuessaan estää valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista. Ohjeellinen 110 kV:n pääsähköjohdon linjaus ei siten kyseiseltä osin perustu riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin.

Kyseisen pääsähköjohdon rakentamiseksi haettu rakennuslupa on myönnetty Kainuun maakuntakaavaehdotuksen ollessa vielä valmisteilla. Maakuntakaavassa kuitenkin esitetään pääsähköjohdon ohjeellinen linjaus. Maakuntakaavan ohjausvaikutuksesta ei asiassa saa jäädä epäselvyyttä.

Ympäristöministeriön Opas 9, s. 38, toteaa: *"Erityisesti on tarpeen tuoda esille mahdollisten eri valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevien ristiriitojen käsittely ja tehdyn ratkaisun perustelut tältä osin."* Kainuun maakuntakaavassa ei ole tuotu esille valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevien ristiriitojen käsittelyä kyseisessä asiassa eikä tehdyn ratkaisun perusteluja silta osin.

Vastine Ylä-Vieksin kyläyhdistys ry:n valitukseen:

Vastine 5:

Kainuun maakuntahallitus toteaa, että Ylä-Vieksin kyläyhdistys ry:n esittämä valitus tulee hylätä ja Kainuun maakuntakaava tulee vahvistaa maakuntavaltuuston hyväksymällä tavalla.

Maakuntakaavassa osoitettu ohjeellinen 110 kV:n pääsähköjohto välillä Murtomäki-Talvivaara perustuu voimassa olevassa Kainuun 3. seutukaavassa osoitettuun perusratkaisuun uuden voimalinjan rakentamisesta välille Vuolijoen muuntoasema Lahnaslammin kaivosalue. Maakuntakaavaprosessin aikana linjaus on tarkentunut vaihtoehtoisten toteuttamismallien perusteella maakun-

takaavassa osoitetun mukaiseksi (Kainuun Energian Oy:n suunnitelma sekä Talvivaara Projekti Oy:n suunnitelma).

Talvivaaran kaivosyhtiö on 18.1.2008 päivätyllä tiedotteella ilmoittanut, että Vuolijoen sähköasemalta Talvivaaran kaivokselle rakennettu 110 kV:n voimalinja on valmistunut ja se on liitetty valtakunnan kantaverkkoon 18.1.2008. Voimalinja sijaitsee Murtomäestä Talvivaaraan rakenteilla olevan rautatien pohjoispuolella osin samassa maastokäytävässä.

Murtomäki-Talvivaara ohjeellisen 110 kV:n pääsähköjohdon käsittelyn yhteydessä ei ole tullut esille sellaisia eri valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden välisiä ristiriitoja, jotka olisi ollut tarpeen tuoda esille Kainuun maakunta-kaavassa.

Valitus 6: Kainuun maakunta-kaavassa tulee osoittaa pv -merkinnällä tärkeä vedenhankintaan soveltuva Tulikankaan pohjavesialue ja merkintää tulee käyttää myös saman alueen pintavesialueiden suojeluun.

Perusteet: Tulikankaan pohjavesialueella sen eteläreunassa juuri Vuosangan harjoitusalueen rajan sisäpuolella on runsastuottoinen peruskarttaan merkitsemätön Niskajokeen vetensä laskeva lähde. Siitä vajaan kilometrin päässä koilliseen Pie-nen Tulilammen itäpuolella on usean aarin laajuinen erittäin runsastuottoinen Kuiva-järveen purona laskeva lähde. Lähteistä kumpikin saattaisi soveltua hyvin Ylä-Vieksin alueen kunnallisen vedenottamon käyttöön, jos Autiokankaan ottamon toiminta ei jostain syystä enää tulisi kyseeseen tai sen tuotto ei riittäisi.

Toiminta tulee kyseisellä alueella suunnitella sellaiseksi, että pohjavettä vaarantavat onnettomuusriskit vähenevät. Vedenhankinnan kannalta tärkeitä luonnonolosuhteita ei saa vaarantaa.

Merkinnällä tulee otettua huomioon valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden edellyttämästi pohja- ja pintavesien suojelutarve ja käyttötarpeet.

Vastine Ylä-Vieksin kyläyhdistys ry:n valitukseen:

Vastine 6:

Kainuun maakuntahallitus toteaa, että Ylä-Vieksin kyläyhdistys ry:n esittämä valitus tulee hylätä ja Kainuun maakunta-kaava tulee vahvistaa maakuntavaltuuston hyväksymällä tavalla.

Luokitelluilla pohjavesialueilla korostetaan yhdyskuntien vedenhankinnan erityisasemaa muihin maankäyttömuotoihin nähden, jolloin asukkailla on mahdollista saada käyttöönsä terveellistä ja hyvää pohjavettä.

Kainuun maakunta-kaavassa osoitetaan Tärkeä pohjavesialue -merkinnällä vedenhankinnan kannalta tärkeät (I-luokka) ja vedenhankintaan soveltuvat (II-luokka) pohjavesialueet.

Kainuun maakuntakaavassa on osoitettu osa-aluemerkinnällä (Tärkeä pohjavesialue, pv) Vuosangan EAH –alueelle Tulikankaan (osa-alue A, II-lk), Honkalammen (II-lk), Särkkäinsuon (II-lk), Tolkansärkän (II-lk) ja Aaposärkkä-Huuhilovaaran (II-lk) pohjavesialueet.

Kainuun pohjavesivarojen ja harjuainesten luonnonvaraselvityksessä 1999-2000 on tarkasteltu Kainuun pohjavesialueilla sijaitsevien vedenottamoiden uhkatekijöitä. Tehdyssä riskianalyysissä vedenottamot on jaettu neljään luokkaan. Kuhmon Autiokankaan vedenottamo kuuluu selvityksen Riskitön -luokkaan. Mikäli Autiokankaan vedenottamon käyttö jostakin syystä estyy, niin mahdollisia varavedenottoalueita ovat lähialueilla sijaitsevat muut pohjavesialueet. Pintavesien käyttö on nykyisin yhdyskuntien vedenhankinnassa vähäistä johtuen pintaveden laatutekijöistä.

Autiokankaan pohjavesialueen läheisyydessä sijaitsevat maakuntakaavassa osoitetut II-luokan vedenhankintaan soveltuvat pohjavesialueet Paljakkakangas ja Ahvensärkkä, joista on todennäköisesti saatavissa yhdyskuntien vedenhankintaan edullisemmin laadukasta vettä kuin Autiokankaan vedenottamosta kauempana yli kahden kilometrin etäisyydellä sijaitsevalta Tulikankaan alueelta tai esitetyistä pintavesilähteistä (lähteet).

Pohja- ja pintavesien suojelusta on säädetty erityislainsäädännössä. Pohja- ja pintavesien suojelua koskevat säädökset sisältyvät vesilakiin ja ympäristönsuojelulakiin:

- pohjaveden muuttamiskielto, VL 1:18 §
- pohjaveden pilaamiskielto, YSL 8 §
- vedenottamon vesioikeudelliset suoja-alueet, VL 9:20 §

Maakuntakaavassa on annettu maakuntakaavamääräys, jolla osoitetaan vesiensuojelun näkökulmasta tarpeelliset reunaehdot alueen muulle käytölle. Tärkeitä vedenhankintaan soveltuvia pohjavesialueita koskee seuraava suunnittelumääräys:

Pohjavesien pilaantumis- ja muuttumisriskejä aiheuttavat laitokset ja toiminnot on sijoitettava riittävän etäälle pohjavesialueista tai suojattava niin, että pohjavesialueen käyttökelpoisuus vedenhankintaan ei vaarannu. Alueella tulee huolehtia pohjavesien suojelun ja maa-ainesten ottotarpeiden yhteensovittamisesta.

Maakuntakaavassa on annettu lisäksi ampuma- ja harjoitusalueita (EAH) koskeva suunnittelumääräys, jossa kiinnitetään huomiota pohjavesien suojeluun:

Alueen käyttöä suunniteltaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota turvallisuuteen, meluntorjuntaan, pohjavesien suojeluun sekä luonnon- ja ympäristöarvoihin. Suunniteltaessa rakentamista alueen lähialueelle on otettava huomioon erilaisten aseiden ja taisteluvälineiden aiheuttamat melu-, värinä- ja painevaikutukset.

Maakuntakaavassa on annettu lisäksi suosituksia arvokkaiden pohjavesialueiden säilyttämiseksi myös tuleville sukupolville:

- Suojelusuunnitelmien laatiminen
- Pohjavesialueilla sijaitsevilla metsätalousalueilla tulisi välttää uudistus- ja kunnostusojituksia sekä raskasta maanmuokkausta
- Liikenteen liukkaudentorjunta ja muu kunnossapito tulisi hoitaa siten, ettei siitä aiheudu pohjavesien pilaantumisvaaraa
- Yhdyskuntien viemäriverkostot tulisi rakentaa ja ylläpitää sekä tarvittaessa kunnostaa niin, ettei pohjavesien pilaantumisvaaraa aiheudu. Tärkeillä ja muilla vedenhankintaan soveltuvilla pohjavesialueilla olevilla, tiheästi rakennetuilla haja-asutusalueilla tulisi ensisijaisesti pyrkiä järjestämään viemärointi ja johtamaan jätevedet käsiteltäviksi pohjavesialueiden ulkopuolelle tai muutoin huolehtia riittävästä pohjavesien suojelusta.

Pohjavesien suojelun valvonnasta vastaavat alueelliset ympäristökeskukset yhteistyössä kuntien ja kaupunkien kanssa.

Valitus 7: Kaavaselostus on täydennettävä ja korjattava siten, että siitä selvästi käy ilmi onko kyseessä kokonaismaakuntakaava vaiko vaihekaava.

Valitus 8: Jos Kainuun maakuntakaavaa on pidettävä kokonaiskaavana, ja jos siinä on mahdollisesti jäänyt käsittelemättä alueidenkäyttökysymyksiä (myös muita kuin edellä vaatimuksessa 1 esillä olleeseen selvitysalueeseen liittyviä), nämä on asiakirjassa tuotava selvästi esille. Samalla on todettava, että nämä kysymykset eivät ole merkittäviä eivätkä oleellisesti liity kaavan muuhun sisältöön.

Perusteet: Kainuun maakuntakaavaan liittyvässä Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa todetaan (luku 4): *"Suunnittelun tuloksena syntyy kaikki maankäyttömuodot käsittävä ns. kokonaismaakuntakaava 2020.* Tämä on kaikki mitä asiasta sanotaan. Erityisesti Kainuun maakuntakaavaan liittyvässä kaavaselostuksessa ei kysymystä ollenkaan kommentoida. Vastaavasti ei myöskään kootusti ja selkeästi tuoda esille käsittelemättä jääneitä alueidenkäyttökysymyksiä eikä arvioida niiden merkittävyyttä. Esitystapa on liian ylimalkainen, jotta asianomaiset ja muut asiasta kiinnostuneet voisivat avoimeksi jääneitä kysymyksiä ja niiden ohjausvaikutusta kunnolla arvioida.

Valitus 9: Kaavaselostus on täydennettävä ja korjattava siten, että siinä selvästi esitetään millä tavoin kaava vastaa Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueeseen liittyvien maankäyttöhankkeiden osalta ja myös yleisemmin) maankäyttö- ja rakennuslain sisältövaatimuksia.

Perusteet: Kainuun maakuntasuunnitelmassa ei Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueeseen liittyviä asioita tai hankkeita tuoda esille, ei elinkeinoelämän edistämisen kannalta eikä muuten. Toisaalta näitä hankkeita on perusteltu vetoamalla (ei kuitenkaan kovin selvästi itse kaavaselostuksessa) valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin, tosin näihinkin kovin epämääräisellä ja ylimalkaisella tavalla.

"Maakuntakaavan pitkästä aikatähtäyksestä johtuen sen sisältöön liittyy useita epävarmuuksia. Osa niistä liittyy toteutukseen, osa toteutuksen sijaintiin ... Sijainnin epävarmuus liittyy tilanteeseen, jossa maakuntakaavaa laadittaessa sen aluevaraustarve on tunnistettu mutta sen sijainti on maakuntakaavan yleispiirteisyysskin huomioon ottaen tavanomaista epävarmempi.

Tällaiseen tilanteeseen voidaan joutua esimerkiksi sen vuoksi, että suunnitellun alueidenkäytön sijoittumisperusteisiin vaikuttavia yksityiskohtaisia tietoja ei ole voitu tai katsottu tarkoituksenmukaiseksi vielä maakuntavaiheessa selvittää. "

Tässä tarkoitettunlaisia "suunnitellun alueiden käytön sijoittumisperusteisiin vaikuttavia yksityiskohtaisia tietoja" ei selvästikään Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueeseen liittyen ole haluttu tai voitu Kainuun maakuntakaavaan liittyvässä kaavaselostuksessa esittää. Asianomaisia ja muita asiasta kiinnostuneita on syytä informoida paremmin siitä, miten maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämät sisältövaatimukset tältä osin toteutuvat.

Valituksessa viitataan Esko Niskasen (STAResearch) esitykseen Vuosanka-aiheisessa seminaarissa 18.6.2007.

Valitus 10: Kaavaselostus on täydennettävä ja korjattava siten, että siinä selvästi esitetään Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueeseen liittyen tehty vaihtoehtojen vertailu. Vertailu tulee esittää siten, että siitä käy ilmi mitä vaihtoehtoja verrattiin, miten vertailu suoritettiin, mitkä olivat vertailun tulokset ja miten tuloksia käytettiin hyväksi kaavaratkaisua päätettäessä. Nämä asiat on esitettävä joko itse kaavaselostuksessa tai selostuksessa on mahdollisimman kattavasti ja riittävine viitetietoineen lueteltava tutkimukset, selvitykset ja muut taustadokumentit, joista lukija voi tiedot saada. Vaihtoehtoisesti on selvästi todettava, että minkäänlaista vertailua ei ole tehty ja vertailun puuttumattomuus on myös perusteltava.

Valitus 11: Kaavaselostus on täydennettävä ja korjattava siten, että siinä esitetään yhteenveto Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueeseen liittyen tehdyistä tutkimuksista ja selvityksistä (ja myös yleisemmin).

Perusteet: Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 10§:ssa ("Kaavaselostus") edellytetään, että tällainen yhteenveto esitetään.

Valitus 12: Kaavaselostus on täydennettävä ja korjattava siten, että siinä ymmärrettävästi ja läpinäkyvästi esitetään suoritettujen vaikutusten arvioinnin menetelmä, suorittamistapa, tulokset ja tulosten käyttö kaavaratkaisun perusteena.

Valitus 13: Kaavaselostus on korjattava ja täydennettävä siten, että siinä riittävän kattavasti ja riittävine viitetietoineen esitetään suunnittelun aikaiset asiakirjat.

Perusteet: "Suunnittelun aikaisia asiakirjoja ovat: - Työohjelma, Osallistumis- ja arviointisuunnitelma, Kaavan lähtökohdat ja tavoitteet, Vaihtoehtoisten kaavaratkaisujen vertailu ja vaikutusten arviointi, ... "

Valitus 14: Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on korjattava ja täydennettävä siten, että asiakirjasta käyvät ilmi Vuosangan aluetta (ja myös yleisemmin) koskevat keskeiset selvitykset sekä miltä osin vaikutusten arviointi voidaan perustaa olemassa olevaan tietoon ja miltä osin tarvitaan uusia selvityksiä sekä mitkä ovat kaavan aiheuttamia keskeisiä vaikutuksia ja miten niitä on arvioitu.

Perusteet: Se tapa millä Kainuun maakuntakaavan liittyvässä Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa (versio 23.4.2007, luku 10) näistä asioista sanotaan on liian suppea ja ylimalkainen, jotta sen voitaisiin katsoa toteuttavan näitä ympäristöministeriön oppaassaan antamia ohjeita maankäyttö- ja rakennuslain ja -asetuksen tulkitsemiseksi ja soveltamiseksi.

Valitus 15: Pyydämme ympäristöministeriötä päättämään vahvistuspäätöksen yhteydessä, että Kainuun maakuntakaava Vuosangan harjoitusaluetta ja selvitysaluetta koskien tulee lainvoimaiseksi sen jälkeen, kun valitusaika korkeimpaan hallinto-oikeuteen on kulunut tai jos vahvistamispäätöksestä valitaan, sen jälkeen kun korkein hallinto-oikeus on tehnyt päätöksensä.

Perusteet: Vuosangan harjoitusaluetta koskevat edellä esitetyt seikat edellyttävät, että alueidenkäyttöratkaisu tulee lainvoimaiseksi vasta Vaatimusten 1-14 toteuduttua.

Vastineet Ylä-Vieksin kyläyhdistys ry:n valitukseen kohtiin 7-15:

Vastine 7:

Maakuntakaavaselostus ei kuulu ympäristöministeriössä vahvistettavaan asiakirjoihin. Kaavaselostuksen alkusanoissa on kerrottu yksiselitteisesti, että kysymyksessä on kokonaismaakuntakaava.

Vastine 8:

Kainuun maakuntakaavassa ei ole jäänyt käsittelemättä maakunnan kehittämisen kannalta olennaisia asioita.

Kainuun maakuntakaavassa ei ole jäänyt sellaisia käsittelemättömiä alueidenkäyttökysymyksiä, jotka vaikuttaisivat maakuntakaavan ohjausvaikutukseen.

Vastine 9:

Kainuun maakuntakaavaselostuksessa on esitetty maankäyttöluokittain kaavaratkaisut perusteineen. Kainuun maakuntakaavan suhdetta maankäyttö- ja rakennuslaissa säädettyihin maakuntakaavan sisältövaatimuksiin tulee arvioi-

da maakuntakaavan kokonaisuus huomioon ottaen, eikä yksittäisen maankäyttöluokan tai sellaiseen liittyvän yksittäisen näkökulman kannalta.

Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueeseen liittyvät sijaintipäätökset on tehty 1960-luvulla. Kainuun maakuntakaavassa osoitettu Vuosangan ampuma- ja harjoitusalue on ollut puolustusvoimien ampuma- ja harjoituskäytössä vuodesta 1967 lähtien ja kuuluu puolustusministeriön mukaan keskeisimpien puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueiden joukkoon. Vuosangan ampuma- ja harjoitusalue on ollut puolustusvoimien ampuma- ja harjoituskäytössä yli 40 vuotta ja se on osoitettu maakuntakaavassa nykyisen käytön mukaisena, joten maakuntakaavan tausta-aineistoksi ei ole ollut perusteltua selvittää eikä esittää 1960-luvulla tehtyyn sijaintipäätökseen vaikuttavia yksityiskohtaisia tietoja.

Vastine 10:

Vaihtoehtoisen ampuma- ja harjoitusalueen tutkimiselle vuonna 1967 perustetulle Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueelle ei ole ollut perusteita kaavaprosessin aikana, sillä alueen sijaintia koskevat päätökset on tehty jo 40 vuotta sitten. Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen käyttötarkoituksen muuttamisesta ei ole esitetty tavoitteita kaavaprosessin aikana. Vaihtoehtotarkastelun tarpeellisuutta esittänyt Ylä-Vieksin kyläyhdistyksen on ottanut asian esille vasta maakuntakaavan hyväksymisvaiheessa. Samaan aikaan puolustusministeriö on valmistellut ja julkaissut Harjoitusaluetyöryhmän loppuraportin ”Puolustusvoimien harjoitusalueiden käyttö kansainväliseen ja kaupalliseen toimintaan”. Raportissa on todettu Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen olevan yksi puolustusvoimien keskeisimmistä ampuma- ja harjoitustoimintaan käyttämistä kohteista Suomessa.

Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen laajentumiselle ja kehittämiselle on kaavaprosessin eri vaiheissa saatujen lausuntojen ja muistutusten myötä tulleet vaihtoehtoisia ratkaisuja, joiden perusteella on tältä osin valmistunut maakuntavaltuuston hyväksymä maakuntakaava.

Kaavaprosessin myötä johonkin maankäyttöluokkaan kohdistuneet vaihtoehtoiset ratkaisut on todettavissa vertaamalla eri vaiheissa nähtävillä olleita kaavaluonnoksia tai –ehdotuksia hyväksytyyn maakuntakaavaan. Maakuntakaavan kunkin maankäyttöluokan osalta ei ole tarkoituksenmukaista esittää kaavaselostuksessa erikseen prosessin eri vaiheissa esillä olleita vaihtoehtoja, vaan tarvittaessa ne on todettavissa maakuntakaavan tausta-aineistosta.

Vastine 11:

Kaavaselostuksessa on esitetty laaditut selvitykset ja tutkimukset sillä tavalla ja laajuudella kuin yleispiirteinen maakuntakaava edellyttää. Eri aluevaraus-tyyppien kohdalla on esitetty perustelut tai lähdeaineistot. Lisäksi kaavaselostuksen lopussa esitetään erillinen kaavan perusteena olevien selvitysten ja tutkimusten lähdeluettelo.

Vastine 12:

Maakuntakaava-asiakirjoihin kuuluu yhteenveto vaikutusten tarkastelusta maankäyttöluokittain.

Vastine 13:

Maakuntakaavaselostuksen lopussa on esitetty kaavan valmisteluun liittyvä lähdeaineisto. Maakuntakaavan työohjelma sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelma ovat kaavan valmisteluaineistoa. Kainuun maakuntakaavaselostuksessa on esitetty maakuntakaavan tavoitteet sekä kaavan perusratkaisuna olevaan Kainuun alue- ja palvelurakenteen kehittämiseen liittyvä vaihtoehtotarkastelu.

Vastine 14:

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma kuuluu kaavan valmisteluaineistoon, eikä sen korjaaminen tai täydentäminen ole tarkoituksenmukaista maakuntakaavan vahvistamisvaiheessa. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma ei kuulu ympäristöministeriössä vahvistettaviin asiakirjoihin.

Vastine 15:

Kainuun maakuntahallitus pyytää ympäristöministeriötä maakuntakaavan vahvistamisen yhteydessä tekemään päätöksen maakuntakaavan tulemisesta voimaan ja noudatettavaksi heti mahdollisista valituksista huolimatta.